

Kroniek van de taalkunde 2007

Digitalisering

Het leek een krankzinnig voorstel en de commotie was dan ook groot. Menig boekenliefhebber reageerde woedend en met tranen in de ogen werd er geroepen: vernietiging van cultuurgood! Wat was er gebeurd? In november 2007 lanceerde de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag het plan om een groot deel van het Nederlandse boekenbestand te digitaliseren.¹ Op zich een mooi plan, maar het voorstel was om de boeken open te snijden, rug eraf, en vervolgens de losse pagina's automatisch te laten scannen en te OCR-en. Dat is immers veel goedkoper dan wanneer je de boeken intact laat; je zou kunnen werken met snelle sheetfeeders. De boeken ben je op deze manier kwijt, maar voor ca. 6 miljoen euro zou je beschikken over digitale versies van alle 4 à 500.000 banden die verschenen zijn in Nederland tussen 1800 en 1950, aldus de KB.

Ze hadden bij de KB, zoveel is wel duidelijk, de emotionele waarde van het boek onderschat, en het plan zal dan ook wel niet (of tenminste niet in deze vorm) gerealiseerd worden. Maar was het daarom ook een slecht plan? Van meet af aan is er expliciet op gewezen dat het niet de bedoeling was om unieke of zeldzame boeken te versnijden. Het ging om boeken die in een aantal exemplaren in Nederlandse bibliotheken beschikbaar zijn. Maar toch. Een alternatief voor dit plan is dat we wachten totdat *Google* het digitaliseerwerk doet in het kader van het 'Google Library Project'. *Google* gaat bijvoorbeeld, in samenwerking met de Universiteit Gent, de copyrightvrije boeken uit de collectie van de Universiteitsbibliotheek Gent (Boekentoren) digitaliseren, zoals in mei vorig jaar bekend werd gemaakt.² De vraag is natuurlijk of het dreigende monopolie van *Google* op het gebied van gedigitaliseerde bibliotheeksbestanden en het uit handen geven van het cultuurgood niet op z'n minst even problematisch is als het KB-plan. Zij bepalen nu de manier van ontsluiten en aanbieden van de gedigitaliseerde bestanden en niemand kan op dit moment zeggen, welke koers *Google* op den duur zal varen.

Hoe dan ook – duidelijk is dat de digitalisering van literaire en wetenschappelijke teksten de afgelopen tijd in een stroomversnelling terecht is gekomen. En nu al ondervinden we dat voor veel van onze studenten (wetenschappelijke) literatuur alleen bestaat als ze via internet toegankelijk is. Deze ontwikkeling kan men betreuren, tegenhouden laat ze zich niet.

Ook bij het tot nu toe grootste digitaliseringsproject binnen de neerlandistiek, de DBNL (de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse letteren*, www.dbnl.nl) hebben ze de afgelopen maanden niet stilgezeten. Er zijn tal van teksten toegevoegd aan het bestand en als grote vernieuwing werd eind 2007 de DBNL-zoekmachine geïntroduceerd.³ Helaas zijn er nog wel wat (technische) problemen met de DBNL-zoekfunctie. Zo zijn er op dit moment (januari 2008) nog problemen met niet-ascii-tekens (bijv. met een accent of een trema). Zoek maar eens een woord als *geïnteresseerd* op. Volgens de zoekfunctie komt dat woord niet voor. *Interesse* wel, maar *geïnteresseerd* niet – dat lijkt onwaarschijnlijk en *Google* laat ook zien dat het niet waar is: de zoekopdracht "geïnteresseerd site:www.dbnl.org" levert meer dan 1500 treffers op. Voor eenvoudige zoekopdrachten in het DBNL-materiaal lijkt *Google* dus vooralsnog in veel gevallen de betere keuze. Maar de nieuwe DBNL-zoekfunctie kan en wil meer: vooral is het mogelijk om de zoekopdracht systematisch te beperken. Criteria daarvoor zijn bijv. het jaar van uitgave of het genre van de te doorzoeken teksten of ook de geboorteplaats of het beroep van de auteur. Men kan daarmee dus vrij makkelijk gegevens

1 Vgl. *NRC Handelsblad* van 22-11-2007.

2 Zie de informatie en persberichten over dit project op www.boekentoren.be en zie books.google.com.

3 Vgl. bijv. René van Stipriaan, 'Hoe onze woorden snel ouder worden. De introductie van de DBNL-zoekmachine.' *Onze Taal* 12/2007, 336-339.

uit Zuid-Nederlandse teksten uit bijv. de Gouden Eeuw op het scherm toveren. Voor taalkundig onderzoek zijn er echter nog wel meer wensen: vooral zou het zoeken met wildcards moeten worden verbeterd. Het is weliswaar nu al mogelijk om te zoeken op een string aan het begin of aan het einde van een woord, maar dat werkt (nog) niet perfect. Zo leidde een zoekopdracht als 'erij' met de optie 'eind van woord' bij mij reproduceerbaar na enkele minuten tot een 'internal server error'. En als je woorden zoekt die beginnen met 'hyper', dan wil je misschien niet meteen een lijst met alle treffers, maar liever eerst een lijst met de diverse woordvormen (*hyperactief, hyperactieve, hypercorrect, hypertext* enz.) om vervolgens met één of meer ervan door te zoeken. Ten slotte moet ook aan de lay-out van de pagina's nog heel wat gebeuren (ik begrijp niet waarom ze bij de DBNL geen mooie webpagina's kunnen maken...). Hoe dan ook – ik ga ervan uit dat dit allemaal beginperikelen zijn die al gauw kunnen en zullen worden verholpen. En als de mogelijkheden nog verder worden uitgebouwd, zou deze zoekfunctie wel eens een belangrijke vernieuwing van de DBNL kunnen blijken.

Digitale woordenboeken

Voor naslagwerken zoals woordenboeken ligt het nut van de elektronische versie met z'n enorme zoekmogelijkheden voor de hand. Vandaar dat nieuwe projecten, zoals het prachtige *Etymologisch Woordenboek van het Nederlands* (EWN), waarvan deel 3 (Ke t/m R) vorig jaar is verschenen, meteen (ook) als online-projecten zijn opgezet (vgl. www.etymologie.nl). Het EWN kwam overigens ook in mijn vorige kroniek (NEM 2/2007) al ter sprake en daar heb ik ten onrechte beweerd dat Marlies Philippa zou zijn afgetreden als lid van de hoofdredactie. Sorry, Marlies.⁴

Ook oudere woordenboeken worden beetje bij beetje gedigitaliseerd en in elektronische vorm toegankelijk gemaakt (al dan niet via internet). De belangrijkste instelling in dit verband is zoals niet anders te verwachten het 'Instituut voor Nederlandse Lexicologie' in Leiden. Begin vorig jaar maakten ze het WNT, het *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, online toegankelijk als onderdeel van een groter project, de *Geïntegreerde Taalbank* (GTB). In het kader van de GTB moeten niet alleen de historische woordenboeken van het Nederlands beschikbaar worden gemaakt via internet, maar het is de bedoeling om daarnaast ook een corpuscomponent en een lexiconcomponent toe te voegen. De woordenboekcomponent bevat inmiddels naast het WNT ook het *Vroegmiddelnederlands Woordenboek* (VMNW) en is te vinden onder gtb.inl.nl. Het is de bedoeling om binnenkort ook het *Oudnederlands Woordenboek* en het *Middelnederlands Woordenboek* te integreren.

Ten opzichte van de al langer beschikbare cd-rom-versie bevat de online GTB-versie van het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* een aantal verbeteringen en nieuwe mogelijkheden die de gebruikswaarde ervan aanzienlijk verhogen. Vooral de integratie met de andere historische woordenboeken belooft veel moois. Zo is het nu al mogelijk om met één zoekaanvraag resultaten uit het WNT en het VMNW op het scherm te laten verschijnen en de resultaten zijn bovendien gekoppeld aan andere woordenboeken en gegevensbestanden. Als u bijv. zoekt naar het lemma 'huis', dan krijgt u het WNT-artikel *huis* op het scherm, maar ook het VMNW-artikel *huus* en van dit laatste kunt u doorklikken naar een applicatie (ontwikkeld door Evert Wattel en Pieter van Reenen) die de spreiding van de diverse varianten laat zien op een kaart. Of u klikt door naar een kaart met gegevens over de spreiding van een aantal vormen in de klankatlas van Amand Berteloot. En van het WNT-artikel *huis* kunt u direct door naar etymologische informatie in het boven al genoemde EWN.

Een andere verbetering betreft de bronverwijzingen bij de diverse bewijsplaatsen. Deze zijn nu (eindelijk) gedateerd en als u op zo'n bronverwijzing klikt, verschijnt er een pop-upvenstertje met

⁴ De EWN-hoofdredactie bestaat tegenwoordig uit Marlies Philippa, Frans Debrabandere, Arend Quak, Tanneke Schoonheim en Nicoline van der Sijs.

de uitgeschreven titel. Een klik op deze titel en u krijgt de volledige informatie uit de bronnenlijst. Overigens zijn ook de zoekmogelijkheden nog een keer duidelijk verbeterd ten opzichte van de cd-rom-versie, zodat deze inmiddels als achterhaald kan gelden. De standaard-versie van het WNT is nu de nieuwe internet-versie en door de integratie van steeds meer informatiebronnen in de taalbank zal de GTB vrijwel zeker al gauw het belangrijkste naslagwerk zijn voor de geschiedenis van de Nederlandse woordenschat.

Als u geïnteresseerd bent in woordgeschiedenis en etymologie, dan is er nog een ander digitaliseringsproject waar ik uw aandacht op wil vestigen. Afgelopen jaar is er namelijk bij *Onze Taal* een dvd verschenen met daarop de scans van 40 etymologische titels uit de periode 1818-2001. Het gaat om belangrijke oude etymologische woordenboeken, o.a. de *Verklarende Geslachtslijst* van Bilderdijk of de etymologische woordenboeken van Vercoullie of Franck, aangevuld met vrij recente etymologische publicaties van onder meer Marlies Philippa of Ewoud Sanders. Deze laatste is trouwens ook degene aan wie we de *Etymologie-dvd* te danken hebben. Sanders heeft in samenwerking met *Onze Taal* ervoor gezorgd dat deze weelde van etymologische informatie met minimale middelen en binnen betrekkelijk korte tijd in elektronische vorm beschikbaar is gekomen. Waarvoor dank! De diverse (woorden)boeken staan als pdf-bestanden op de dvd en zijn doorzoekbaar per titel of via één centrale index. Niet perfect, maar zeer bruikbaar voor allerlei soorten taalhistorisch onderzoek. De dvd is voor 35 euro verkrijgbaar via *Onze Taal*.⁵ En nu we het toch al hebben over *Onze Taal*: dit genootschap kon in 2007 z'n 75ste verjaardag vieren. Dat hebben ze gedaan met een groot jubileumcongres onder de titel 'Onze taal, onze toekomst' in het Beatrix Theater in Utrecht en er zijn een aantal artikelen en boekjes verschenen naar aanleiding van dit jubileum (vgl. www.onzetaal.nl/nieuws/jubileum.php).

Bundels

Maar het is (nog?) niet alles digitaal wat de klok slaat. Ook in 2007 zijn er weer een heleboel boeken over taal en taalkunde verschenen. Om te beginnen wil ik van de gelegenheid gebruik maken en uw aandacht vragen voor een paar taalkundige bundels. Vooral feestbundels worden vaak gezien als begraafplaats voor artikeltjes die de auteurs niet in een 'serieuze publicatie' kwijt konden. In zo'n feestbundel kunnen ze geen kwaad, want die boeken zijn toch voor in de kast en niet om te lezen. Wat in veel gevallen jammer is. Neem de afscheidsbundel voor Piet van Sterkenburg, onder redactie van Fons Moerdijk e.a. Van Sterkenburg nam in januari 2007 afscheid als directeur van het hierboven al genoemde Instituut voor Nederlandse lexicologie. Bij zijn afscheid werd hem een bundel met 46 opstellen aangeboden, thematisch onderverdeeld in artikelen over woordenboeken en woordenlijsten, corpora en taaltechnologie, woorden en uitdrukkingen, vloeken en verwensingen. Daarnaast bevat de bundel ook nog een aantal meer algemene taalkundige stukken. *Leven met woorden*, zo luidt de titel, is een mooie bundel geworden, vol met interessante bijdragen voor iedereen met belangstelling voor de lexicologie en lexicografie van het Nederlands.

Tussen taal, spelling en onderwijs is de titel van een andere afscheidsbundel uit 2007, de bundel bij het emeritaat van Frans Daems (Universiteit Antwerpen). Het boek bevat 53 bijdragen vooral over, jawel, taal, spelling en onderwijs, volgens de redacteurs (Dominiek Sandra e.a.) "de voornaamste thema's waar Frans tijdens zijn academische carrière mee bezig is geweest". Daarnaast is er, verspreid door het hele boek, een aantal bijdragen die eerder kunnen worden getypeerd als persoonlijke herinneringen aan Frans Daems, waardoor deze bundel, meer nog dan die voor Van Sterkenburg, het karakter krijgt van een liber amicorum.

Een ander afscheid heeft geleid tot maar liefst vier boeken, het afscheid van 'taalbeheerser' Toine Braet van de Leidse universiteit (vgl. hiervoor ook de website www.afscheidbraet.nl). Allereerst is

⁵ Bestelinformatie is te vinden op <http://www.onzetaal.nl/boeken/>. Een volledig overzicht van de boeken die als scans in pdf-formaat op de dvd staan, vindt u hier: <http://www.neder-1.nl/bulletin/2007/10/071050.html>.

er de afscheidsbundel *Het woud van de retorica* onder redactie van Korrie Korevaart e.a. In deze bundel zijn bijdragen te vinden van collega's en studenten over de rol van de retorica in hun eigen onderzoek. Daarnaast zijn er drie nieuwe boeken van Braet zelf: een bundeling van tien artikelen en lezingen met retorische analyses en kritieken uit de afgelopen dertig jaar (*De anatomie van overtuigingskracht*), een studie over klassieke retorica (*De redelijkheid van de klassieke retorica*) en een studieboek over de klassieke 'overtuigingsmiddelen' en over het gebruik ervan in moderne toespraken en andere overtuigende teksten (*Retorische kritiek*).

Na zoveel retorisch geweld weer terug naar de gewone taalkunde. Laat ik een beetje reclame maken. We hebben in Berlijn een workshop georganiseerd naar aanleiding van het verschijnen van Van Haeringens bekende studie *Nederlands tussen Duits en Engels* in 1956. De centrale claim van Van Haeringens was dat het Nederlands zich met betrekking tot z'n grammaticale structuren in veel opzichten laat situeren tussen het Duits en het Engels. Doel van de Berlijnse workshop was het om taalkundigen bij elkaar te brengen die zich in hun onderzoek bezighouden met het soort vragen die 50 jaar eerder door Van Haeringens werden behandeld. We wilden laten zien dat taalkundig onderzoek naar het Nederlands gebaat is bij een (al dan niet historisch-)vergelijkende aanpak. Dat is, vind ik zelf, aardig gelukt. De resultaten van de workshop zijn in de vorm van 15 artikelen begin vorig jaar verschenen in de bundel *Nederlands tussen Duits en Engels*, onder redactie van ondergetekende, Ulrike Vogl, Ton van der Wouden en Arie Verhagen.⁶

Hierboven ging het over digitalisering en het nut van digitale tekstverzamelingen voor de taalkunde. Het wordt steeds makkelijker om taalkundige observaties en analyses te toetsen aan 'echt' taalmateriaal. Dergelijke corpora van gedigitaliseerde teksten zijn dus mooi, maar ze hebben één groot nadeel: ze bestaan uit gedigitaliseerde teksten. Dat wil zeggen: uit geschreven teksten. Schrijftaal is uiteraard interessant, ook vanuit taalkundig oogpunt, maar eigenlijk zijn we het erover eens dat taal in eerste instantie gesproken taal is. En daarom is het ook zo mooi dat we sinds een paar jaar kunnen beschikken over een groot corpus van gesproken taal uit Nederland en Vlaanderen, het *Corpus Gesproken Nederlands* (CGN). Aan dit corpus heeft het tijdschrift *Nederlandse Taalkunde* nu een themanummer gewijd. Het is een nuttige en interessante aflevering van het tijdschrift geworden, met vier artikelen die vooral aandacht besteden aan de mogelijkheden en de beperkingen van het CGN voor taalkundig onderzoek. Het wordt duidelijk dat het CGN een buitengewoon waardevol onderzoeksinstrument is voor o.a. semantisch onderzoek, onderzoek naar regionale variatie (Nederland-België) en ook voor bijv. onderzoek naar collocaties en constructies.

Woordenboeken

Er zijn uiteraard ook weer nieuwe woordenboeken verschenen in 2007. Vooral de bekende lexicografische uitgeverij Van Dale heeft een aantal nieuwe titels op de markt gebracht. Zo is er nu een reeks van elftalige vakwoordenboeken (Nederlands, Engels, Duits, Frans, Italiaans, Spaans, Portugees, Zweeds, Pools, Tsjechisch en Hongaars): een *Business woordenboek*, een *Medisch woordenboek*, een *Computer woordenboek*, een *Technisch woordenboek*, allemaal in de genoemde elf talen. De reeks wordt aangevuld met het *Praktisch woordenboek* dat 'een actuele basiswoordenschat in de 11 belangrijkste Europese talen' bevat. De hele reeks is een bewerking van een reeks die een paar jaar geleden verschenen is bij de Duitse Compact Verlag (www.compactverlag.de). Daar heten de boeken *Wirtschaft//Medizin und Pharmazie/Computer & Informatik/Technik/Grundwortschatz in 11 Sprachen*. Het zijn dezelfde elf talen en de Duitse reeks heeft een belangrijk voordeel: de woordenboeken zijn veel goedkoper. Terwijl Van Dale voor de vakwoordenboeken telkens € 59,90 vraagt, krijgt u de Duitse editie van Compact bij amazon.de voor € 19,90 per deel.

⁶ Een inhoudsopgave van de bundel is te vinden in de rubriek 'publicaties' op mijn website (www.matthias-huening.de). Bestelinformatie op de SNL-site: letteren.leidenuniv.nl/nederlands/onderzoek/snl-reeks.jsp.

Interessanter vind ik persoonlijk de nieuwe editie van het *Groot Beeldwoordenboek*, vooral omdat Van Dale in deze editie een nieuwe taal heeft toegevoegd, en wel het Duits. Beeldwoordenboeken vind ik fascinerend. Doordat ze geen lange verklaringen hoeven te geven, maar gewoon aanwijzen 'dit ding heet zo in het Nederlands/Engels/Frans/Duits' is het een zeer directe manier van woordenschattoefening. Een half uurtje bladeren en ik heb weer een heleboel bijgeleerd. Overigens bedoel ik daarmee niet alleen de uitbreiding van m'n Nederlandse woordenschat, maar ook van mijn Duitse moedertaalwoordenschat. Wist u bijv. dat u een trompet een *tweede ventielbuis* (resp. een *zweiter Ventilzug*) heeft? En wat dat is? Interessant wordt het ook bij botanische termen. Ik weet daar niets van. Niet in het Nederlands, maar ook niet in het Duits. Waar zit ook alweer precies de *Fruchtknoten* (*het vruchtbeginsel*) van een bloem? Of, iets anders, weet u toevallig wat een *waterdorpel* is? Ik wist het niet. En de Duitse vertaling *Wasserschenkel* hielp ook niet. De afbeelding wel. Nu weet ik het.

Het boek bevat ruim 3500 kleurafbeeldingen van de meest uiteenlopende dingen, ingedeeld in rubrieken als *het plantenrijk, kleding, voedsel en bereiding, energie, sport en spel* enz. Vertalingen kunnen worden opgezocht via het viertalige register. Ook het *Beeldwoordenboek* is trouwens geen oorspronkelijk Van Dale-product, maar een bewerking van het *Visual Dictionary* van een Canadese uitgever. De mooie plaatjes zijn ook te zien via internet onder visual.merriam-webster.com; ze hebben daar de plaatjes uit het boek online toegankelijk gemaakt (met dezelfde indeling) en een zoekfunctie toegevoegd, maar helaas wordt hier alleen de Engelse terminologie aangeboden en (nog?) geen vertalingen. Jammer.

Ook lexicograaf Ton den Boon is weer actief geweest. Hij heeft uit z'n werk als hoofdredacteur van de Grote Van Dale twee nieuwe boekjes afgeleid: *Never a dull moment* bevat een verzameling van zo'n 2.500 gevleugelde woorden, telkens voorzien van een (hele) korte toelichting. En in het najaar heeft hij dan nog het *Groot vergelijkingenwoordenboek* toegevoegd aan zijn reeks van populaire woordenboekjes. Dit boek bevat 3.633 vergelijkingen, type *zo zacht als satijn*. Volgens de Van Dale-website is het vergelijkingenwoordenboek "een rijk geïllustreerd en actueel naslagwerk, maar het is ook prettig om er gewoon in te bladeren of te lezen." Tja, het zal wel. Ik zou niet weten wat je in deze boeken zou willen opzoeken, maar kennelijk verkopen ze goed, en daar gaat het tenslotte om. Tenminste bij Van Dale.

Dissertaties

Graag wil ik ook uw aandacht vestigen op een paar taalkundige dissertaties (titels staan in de bibliografie). Experimenteel onderzoek naar taalverwerving is en blijft populair als promotieonderzoek. Dat blijkt ook uit de oogst van 2007. Zo zijn vorig jaar over de verwerving van het Nederlands o.a. verschenen de dissertaties van Judith van Wijk en Annemarie Kerkhoff, allebei gepromoveerd in Utrecht bij Wim Zonneveld en René Kager. Van Wijks onderzoek ging over de verwerving van het Nederlandse meervoud. Kerkhoff is gepromoveerd op haar onderzoek naar de vraag wanneer en hoe de Nederlandse stemalternantie wordt verworven (dus de alternantie tussen stemloos en stemhebbend in bijv. *bed* en *bedden*).

Onze Zweedse collega Mona Arfs (Göteborg) is in april gepromoveerd op haar onderzoek naar de volgorde binnen werkwoordelijke clusters. De onderzochte varianten staan bekend als de 'rode volgorde' (*dat hij dat boek heeft gelezen*) of de 'groene volgorde' (*dat hij dat boek gelezen heeft*).⁷

Irene Haslinger onderzocht de vraag op welke manier(en) in een taal als het Nederlands de locatie van een handeling syntactisch (d.w.z. niet lexicaal) kan worden uitgedrukt. Ze deed dat o.a. aan de hand van constructies als de absentief (*Jan is vissen*) of de 'met-infinitief' in een aantal Belgische dialecten: *Met zij te werken moest hij de hele dag thuis blijven*.

⁷ Vgl. de recensie van Roel Vismans in *Internationale neerlandistiek* (1/2008).

En in november 2007 is aan de KU Leuven Freek van de Velde gepromoveerd op een prachtige studie over veranderingen die zich in de loop van de geschiedenis hebben voorgedaan in 'de syntactische bouw van de Nederlandse nominale constituent' (aldus de titel van zijn proefschrift).

Een grammatica

Als laatste wil ik u graag wijzen op een leuk projectje: *A practical Dutch Grammar* van Yolande Spaans. Het is één van de vele inleidingen in de basisgrammatica van het Nederlands. Inhoudelijk weinig spectaculair, er staat in wat je kunt verwachten van een inleidend grammaticaboekje met 96 pagina's. Wat is er leuk aan? Het idee om via een website gratis vertalingen van het boek te verspreiden. Op dit moment zijn er vertalingen in het Arabisch, Chinees, Persisch, Indonesisch en Turks. Op de site wordt aangekondigd dat er meer vertalingen zullen volgen. Ik vind dit een interessant marketing idee: we verkopen de Engelse versie als een soort referentiepunt en basistekst, maar scholieren en studenten werken het best in hun eigen taal, en die vertalingen, gemaakt door vrijwilligers, bieden we gratis aan om te downloaden. Zoals ik al zei: er komt (en wel vrij snel) een generatie studenten aan waarvoor informatie alleen nog bestaat wanneer die online toegankelijk is. Zij zullen dit waarderen.

Waarmee we weer bij het begin zijn. We hebben de keuze: we kunnen ons opwinden over recente technische ontwikkelingen en vooral over de culturele en maatschappelijke veranderingen die daarmee gepaard gaan. Of we doen mee en misschien proberen we zelfs af en toe voorop te lopen. Ik vind deze tweede optie interessanter.

Besproken publicaties

ARFS, MONA: *Rood of groen? De interne woordvolgorde in tweeledige werkwoordelijke eindgroepen met een voltooid deelwoord en een hulpwerkwoord in bijzinnen in het hedendaags Nederlands*. Proefschrift Universiteit Göteborg, 2007 (Göteborger germanistische Forschungen, 49). ISBN 978-91-7346-581-6.

BOON, TON DEN: *Groot vergelijkingenwoordenboek. Verklaring en herkomst van vergelijkingen*. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-084-1.

BOON, TON DEN: *Never a dull moment en 2499 andere gevleugelde woorden*. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-068-1.

BRAET, ANTOINE: *De anatomie van overtuigingskracht*. Verzamelde lessen over klassieke en moderne toespraken (en enkele andere wervende genres). Leiden: SNL, 2007 (SNL-reeks, 16). ISBN 978-90-78531-03-6.

BRAET, ANTOINE: *De redelijkheid van de klassieke retorica. De bijdrage van klassieke retoricici aan de argumentatietheorie*. Leiden: Leiden University Press, 2007. ISBN 978-908-72-8023-9.

BRAET, ANTOINE: *Retorische kritiek. Overtuigingskracht van Cicero tot Balkenende*. Den Haag: Sdu, 2007. ISBN 9789012119566.

CORBEIL, JEAN-CLAUDE & ARIANE ARCHAMBAULT: *Van Dale - Groot beeldwoordenboek. Nederlands, English, Français, Deutsch*. Utrecht: Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 9789066489776.

Corpus Gesproken Nederlands. Themanummer van het tijdschrift *Nederlandse Taalkunde*, jg. 12, nr. 3, 2007. ISSN 1384-5845.

HASLINGER, IRENE: *The Syntactic Location of Events: Aspects of Verbal Complementation in Dutch*. Proefschrift Universiteit Tilburg. Utrecht: LOT, 2007 (LOT Dissertation Series 169). ISBN 978-90-78328-40-7

HÜNING, MATTHIAS; ULRIKE VOGL; TON VAN DER WOUDE & ARIE VERHAGEN (RED.): *Nederlands tussen Duits en Engels*. Handelingen van de workshop op 30 september en 1 oktober 2005 aan de Freie Universität Berlin. Leiden: SNL, 2006 (SNL-reeks, 15). ISBN 978-90-78531-02-9.

KERKHOFF, ANNEMARIE: *Acquisition of Morpho-Phonology: The Dutch voicing alternation*. Proefschrift Universiteit Utrecht. Utrecht: LOT, 2007 (LOT Dissertation Series 164). ISBN 978-90-78328-35-3.

KOREVAART, KORRIE; HENRIKE JANSEN, JAAP DE JONG (RED.): *Het woud van de retorica*. Bundel voor Antoine Braet bij zijn afscheid van de Opleiding Nederlandse taal en cultuur van de Universiteit Leiden. Leiden: Stichting Neerlandistiek Leiden, 2007. ISBN 978-90-78531-05-0.

MOERDIJK, FONS; ARIANE VAN SANTEN & ROB TEMPELAARS (RED.): *Leven met woorden*. Opstellen aangeboden aan Piet van Sterkenburg bij zijn afscheid als directeur van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie en als hoogleraar Lexicologie aan de Universiteit Leiden. Leiden: Instituut voor Nederlandse Lexicologie; Koninklijke Brill, 2007. Geen ISBN.

PHILIPPA, MARLIES; FRANS DEBRABANDERE & AREND QUAK: *Etymologisch woordenboek van het Nederlands*, deel 3: Ke t/m R. Amsterdam: AUP, 2007. ISBN 978 90 5356 747 0.

SANDERS, EWOUDE (RED.): *Etymologie-DVD – Woordgeschiedenis*. 40 etymologische titels, van 1818 tot 2001 (12.378 pagina's). Haarlem: WordWerk; Onze Taal, 2007.

SANDRA, DOMINIEK; RITA RYMENANS; POL CUVELIER & PETER VAN PETEGEM (RED.): *Tussen taal, spelling en onderwijs*. Essays bij het emeritaat van Frans Daems. Gent: Academia Press, 2007. ISBN 978-90-382-1197-8.

SPAANS, YOLANDE: *A Practical Dutch Grammar*. Leiden: Primavera Press, 2007. ISBN 978-90-5997-040-3 [Vertalingen op www.dutchgrammar.org].

Van Dale elftalig woordenboek:

Praktische woordenschat in 11 talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Pools, Portugees, Spaans, Tsjechisch, Zweeds. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-028-5.

Business-woordenschat in 11 talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Pools, Portugees, Spaans, Tsjechisch, Zweeds. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-034-6.

Computer-woordenschat in 11 talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Pools, Portugees, Spaans, Tsjechisch, Zweeds. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-033-9.

Medische woordenschat in 11 talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Pools, Portugees, Spaans, Tsjechisch, Zweeds. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-031-5.

Technische woordenschat in 11 talen: Nederlands, Duits, Engels, Frans, Hongaars, Italiaans, Pools, Portugees, Spaans, Tsjechisch, Zweeds. Utrecht, Van Dale Lexicografie, 2007. ISBN 978-90-6648-032-2.

VAN DE VELDE, FREEK: *De syntactische bouw van de Nederlandse nominale constituent. Een diachroon onderzoek*. Proefschrift Katholieke Universiteit Leuven, 2007. Geen ISBN.

WIJK, JUDITH VAN: *The acquisition of the Dutch plural*. Proefschrift Universiteit Utrecht. Utrecht: LOT, 2007 (LOT Dissertation Series 150). ISBN 978-90-78328-21-6.